

Kaj sadjoreja kmetovavcu donese.

V Šent-Joški fari nad Polhovim Gradcam je kmetija, precej visoko v hribih — pri Možinatu po navadi pravijo. Tukej je stari oče zdanjiga posestnika veliko sadnih dreves bolj in manj zlahtniga plemena nasadil. Kaj v zdanjih časih to dobička prinese? Léta 1847 je tedišnji gospodár le za srove in suhe češplje dobil 85 gold., in za jabelka in hruške (krog 1200 mernikov) čez 400 gold., razun tega, kar se je domá porabilo. In še temu kmetu do mesta voziti ni priročno. Učite se kmetje iz tacih zgledov! — Podlipski.

Nesreča nikoli ne praznuje.

Nevarno je nevarno s smodnikom se pečati; marsikteriga je že smertno osmodil. Na binkušni pondeljik je kmet A. B., per Divici Marii na Peski, Podčeterške fare, na z lesenim klinam basan možnar, kateri že pred ta dan per večernicah vstrelil ni, zopet smodnika natrosil. Kér smodnik zopet brez poka pocverčí, kmet možnar po levi roki proti komolcu položi, de bi z viljcamí v vnetilnico pobezal. Ali kakor bi trenil — pokne — in lévi komolec čisto zdrobí, takó de ni bilo košice znati. Le neutrudljivu prizadevanju bistroumniga in gorečiga rodoljuba Dra. K. ima življenje zahvaliti.

Čudno je, kakó de se je možnar užgal; — pa še bolj je čudno, de kmeta že pred ta dan ostrašilo ni, ko se mu je nek možnar v lice pokadil (med basanjem), de je bil vès čern, in je njegovo obličje, zna biti, tudi življenje na niti obviselo. Ljudje pravijo, de mu je namenjeno bilo. Ja! če je svojoglavna nerodnost in neumnost namenjena, takó je tudi temu namenjeno bilo!

Jože Virk.

Odperto pismice

gosp. profesorju R. v Ljubljani.

Žalostno je, de se moramo za dognane od nekdanj veljavne reči še dan današnji pričkati, in de smo tako delječ prišli, de nekteri Krajnci clo več ne vedó, de mi Krajnci smo — kakor Vodnik pravi — en odraslik veliciga slovenskiga naroda, in de naš jezik je „slovenski jezik“, ktera beseda ni najdena ali novo skovana po lanjskim sušcu, ampak je od nekdanj bila, je, in vedno bo! Še bolj žalostno je pa, de clo nekteri taki možjé, od kterih smo mislili, de so do jédra slovenskiga slovstva ségli, zvonec tiste nevedne in protivne stranke nosijo, ktera se pred lanjskim sušcam za naš materni jezik še zmenila ni, zdej pa — vkljub sto in sto lét starim resnicam — hipoma drugim učenik biti hoče!

Gróžno smo se zavzéli, ko smo unidan prvo létašnjo četért zgodovinskiga časopisa „Mittheilungen des historischen Vereins für Krain“ v roke dobili, in ko smo Vaše obširne opombe, častiti gosp. profesor! v njem brali. Ali je mogoče — smo si mislili — de je to tisti mož pisal, ki je v létu 1846 in 1847 v ravno tem časopisu pokazal, de ni ptujic v slovenskih rečéh? Pa dalje ko dalje smo Vaše opombe brali, zmirej bolj se nam je jasnilo, de tudi Vas je očitna strast pri tem pisanji vodila, ktero skozi in skozi pretresovati, bi predolgočasno bilo. Le eno samo reč hočemo iz Vašiga sostavka vzéti, namreč od slovenskiga jezika, in še te bine omenili, ko bi Vi ne bili pri ti priliki tudi „Novíc“ v misel vzeli.

V opombi k Vodnikovimu sostavku ste sicer očitno pokazali, de se dosihmal niste veliko z našim slovenskim slovstvom trudili, kér bi bili iz Vodnikovih pisánj že davnej vedili, de je on v imenovanim sostavku pod imenam Slovincov od vsih Slovanov govoril; ko bi bili pa njegovo zgodovino „Geschichte des Herzogthums Krain“, posébnó po 22., 23. in 53. stran pazljivo prebrali, bi bili tudi zvedili, kdo de so Slovenci

v tesnejim poménu te besede. Ravno takó bi se bili lahko iz Kopitarjeve gramatike, ko bi bili celo pazljivo prebrali, lahko prepričali, de Kopitar — slava njegovi učenosti! — se je autokrata slovanskiga dozdeval, ki je hotel, de bi celi svet po njegovi pišali plesal, kar je rajnki Dr. Prešern v zabavljih napisih svojih „poezij“ kratko pa dobro povédal. Beríte na strani 389. Kopitarjeve gramatike pod nadpisam: Krainische Bücher, in prepričali se boste, de je on le po svoji glavi „krainische Bücher“ imenoval, kar so stari stari pisavci sami „slovenske bukve“ imenovali. De pa sam Kopitar poslednji čas ni več od krajnskiga jezika govoril, ampak, de je vès v Carantanio zamaknjen bil, zamorete v njegovim življenjopisu brati, ki ga je Dr. Fescl v Dunajskih Novicah na svitlo dal; zatorej so mu tudi na grob napisali, ne de je bil Krajnc, ampak Carantanus (poglejte „Novice“ léta 1845. stran 183.)

De se je beseda „Slovenec“ in „slovenski jezik“ med Krajnci nekoliko pozabila, ali se morete čuditi nad tem? Kolikor bolj so iz Krajncea Nemca delali, toliko bolj so mu jemali njegove narodske lastnosti in pravice, de prosti Krajnc nazadnje že več ni vedil, od kod so njegovi spredniki prišli, — de so Slovenci, in de njih jezik je slovenski. Beríte, častiti gospod! kaj Kopitar „der grundgelehrte“ v svoji gramatiki na strani 53. in 54. zastran tega piše. Kdor se dan današnji v téh rečéh na prostiga kmeta izgovarja, že samo s tém očitno kaže, de vse njegovo besedovanje ni piškova oréha vredno. Prostimu človeku, kterimu se podúk v šoli ne daje, je komej za njegovo žlahto mar — za njegov narod se še dalje ne zmeni ne. Poglejmo pa v stare čase nazaj, in vidili bomo, de so jezik nas Krajncov vedno slovenski jezik imenovali. Vzemíte Linhart v roko (Versuch einer Geschichte von Krain) in beríte kar je v létu 1791 na strani 199. 1. dela pisal: „In Krain erkennt sich jeder Eingeborne an dem Namen Slovenec und seine Sprache an der Bestimmung slovenski jezik.“ In — kakor pravijo — Linhart v létu 1791 ni bil ud slovenskiga družtva! — Pa kaj bomo od Linhart govoreli, ki je to v létu 1791 pisal; pojmo skorej tri sto lét nazaj, in pogledjte bukve pisane v létu 1550: „Ta Euangeli Svetiga Mateusha, sdaj peruizh v ta Slouenski Jefig preobernen“, — ali ravno tega léta: „Abecedarium. Ene Buquice, is katerih fe ti mladi inu preprofti Slouenci mogo lahko tar hitro brati inu piffati nauučiti“ — aliv létu 1578: „Postilla, to je Kerfzhanfke Evangelfke Predige verhu Euangelia skosceloleto sa hifhne Gospodarie . . . v pravi Slouenski Jefig prepifana.“ — Še več družih starih prič imamo na kupe, pa vse to tukej razlagati, ni prostora. Ozrimo se enmalo še na poznejí čase, in pogledjmo: kakó se je tú pisalo. Visoko učeni Dobrovski je razdelil vse slovanske narečja v 10 verstí; v 5. verstí 1. reda stojí: „Das Slowenische oder Windische in Krain, Steyermark und Kärnthen“, — naš slavni Metelko je v letu 1825 spisal: „Lehrgebäude der Slouenischen Sprache im Königreiche Illyrien und in den benachbarten Provinzen“, — slavni Jarnik „Versuch eines Etymologikon der slouenischen Mundart in Innerösterreich 1832“, — slavni Murko „Theoretisch-praktische Grammatik der slovenischen Sprache in Steyermark, Kärnthen, Krain und dem illyrischen Küstenlande 1843“ — Dr. Muršec „Slovensko slovnico za pervence 1847“; — za šole imamo: „Abecednik za slovenske šole v c. k. deržavah 1832“, — „Keršanski nauk za slovenske šole poleg katehizma po c. k. deržavah 1831“ — in tako dalje, kamor pogledamo že pred lanjskim sušcam, vse v slovenskim jeziku vidimo! Od poznejih bukev nočemo